

Miljöåterställning, fjärdar i Luleå kommun

Länsstyrelsen Norrbottens län | 010-225 54 50 | norrbotten@lansstyrelsen.se

Projekt-id: BD005

Mulövikén | Luleå kommun | MS_CD: WA28156862

Granöfjärden | Luleå kommun | MS_CD: WA88765112

Bergnäs-fjärden | Luleå kommun | MS_CD: WA51252592

Mulövikén, en av fjärdarna i projektområdet. Området är starkt påverkat av mänsklig bebyggelse och aktiviteter i närområdet. Foto: Länsstyrelsen i Norrbotten

Länsstyrelserna

Projektområde

Dessa tre vattenförekomster ligger norr om Luleå stad och bildar en relativt innesluten vik. Fjärdsystemet är grunt och har ett begränsat vattenutbyte med utsjön, samtidigt har den en hög antropogen påverkan från tätbebyggt område via innerfjärdarna. Fjärdsystemet har en relativt stor andel jordbruksmark, hästverksamhet, enskilda avlopp och har tillflöde från flera sjöar.

Mulövikens ligger längst in i fjärdsystemet och har endast en salthalt på 0,8 promille och är därmed starkt påverkad av sötvattensutflödet i området, samt ett begränsade vattenutbytet med intilliggande fjärdar. Förekomst av exempelvis igelknoppar och näckrosor visar på Mulövikens låga salthalt. Bottensubstratet står till stor del ut av mjukbotten. Den inre delen av viken är grund och kantas av stugor. Mulövikens grunda vattendjup borde utgöra goda förutsättningar för en utbredd vegetation, men makrofytinventeringar från 2017, utförd av Länsstyrelsen i Norrbottens län, visar på en växtlighet med låg täckningsgrad, där stora delar av området i stället utgörs av en kal mjukbotten. Via ett smalt sund binds Mulövikens ihop med Granöfjärden, som är en öppnare och belägen närmre mynningsområdet. I projektområdets norra del ligger Bergnäs-fjärden, som utgör den del av fjärdsystemet som har störst vattenutbyte med intilliggande hav. I norra del av Bergnäs-fjärden är den marina miljön dock starkt påverkad av utflödet från Altersundet, som bildar ett område med estuariekaraktär och sötvattensvegetation. Längre söderut i Bergnäs-fjärden finns en äldre notering från 2007 av småsvalting, som är en endemisk art för Östersjöområdet. Den nedre delen av Bergnäs-fjärden, nära mynningsområdet, utgör den del av projektområdet som har minst synlig påverkan av mänskliga aktiviteter från land. Salthalten ligger här kring 1,5 promille. Här finns en rik undervattensvegetation med kransalger och kärleväxter, bland annat nordslinke, fyrling och ävjebrodd.

Orsak till åtgärder

Vattnet i fjärdarna är starkt brunfärgat och har övergödningsproblematik. Provtagningar är gjorda i vattenförekomsterna och i tillrinnande vatten mellan 2009 och 2012, samt år 2019 till 2024. Enligt bedömningsgrunderna är statusen dålig till otillfredsställande vad gäller näringsämnen och biologi.

Enstaka makrofytinventeringar finns gjorda i delar av området. Särskilt i Mulövikens inre del kan man se en påtaglig antropogen påverkan på makrofytsamhället. Området är grunt och väl skyddat mot exponering och har därmed perfekta förutsättningar för en variationsrik och utbredd undervattensvegetation. I stället växer där en artfattig vegetation i låg

täckningsgrad. Stora delar av området är dock inte inventerat, men i de fall där makrofytinventeringar finns visar även dessa på en relativt låg täckningsgrad på vegetationen. Makrofytförekomsten kan dock troligtvis variera mellan olika år, beroende på exempelvis skillnader i näringstillförsel och siktdjup.

En källfördelningsanalys för att peka ut problem kring antropogen terrester påverkan utfördes under 2020. Sediment har undersökts för att säkerhetsställa om internbelastning är en del av problematiken, samt hur mycket läckagebenägen fosfor som finns i sedimentet. Denna innanfjärd är komplex med ett begränsat vattenutbyte från utsjön, samt har visat sig vara övergödd på grund av antropogen påverkan och internbelastning.

Vad vi vill förbättra

Målet är att minska närsaltsbelastning och förbättra siktdjupet i vattenförekomsterna Mulövikens, Granöfjärden och Bergnäs-fjärden genom att åtgärda antropogen terrester påverkan samt interbelastningen i området. Målet är att uppnå god ekologisk status i samtliga vattenförekomster.

Målet är även att förbättra förutsättningarna för småsvalting i området. Arten har eftersökts vid ett tillfälle efter den första observationen, men då fann man inga plantor. Under inventeringen var förutsättningarna dock inte de bästa, då vågor och grumligt vatten försämrade siktförhållandet markant. Arten behöver också eftersökas på fler lämpliga områden i närheten av den första observationen. Om arten fortfarande finns kvar bör åtgärder vidtas för att minska övergödningen i området så att förutsättningarna för arten förbättras.

Planerade åtgärder och aktiviteter

För att åtgärda detta behövs åtgärder för att minska den tillrinnande terrestra påverkan på området samt att minska internbelastningen. Tillsammans vill vi med kommun och invånare ta ett helhetsgrepp genom informationsinsatser och fysiska åtgärder så som exempelvis igentäppning av diken, fosfordammar, kantzoner samt översyn av enskilda avlopp för att minska närsaltsbelastningen från land. Aluminiumfällning för att binda läckagebenägen fosfor i sediment samt reduceringsfiske av karpfiskar i fjärden för att åtgärda internbelastningsproblematiken samt direkt effekt som motivation för nödvändiga övriga långsiktiga åtgärder av kommun och invånare.

Makrofytinventeringar har genomförts i delar av projektområdet, för att på bästa sätt kunna utvärdera och följa upp effekterna av dessa.

Planerad uppföljning

Åtgärderna kommer att följas upp genom provtagningar enligt bedömningsgrunderna i vattenförekomsterna för att se effekten av åtgärderna. Det kommer även att göras uppföljning av makrofytförekomst för jämförelse med tidigare års makrofytinventeringar.

I samverkan med

Luleå kommun, byaförening, boende i området.

Länkar

[Mulövikens vattenförekomst VISS](#)

[Granöfjärden, vattenförekomst VISS](#)

[Bergnäsöfjärden, vattenförekomst VISS](#)

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se